

PREDMETI TEHNIČKE I INDUSTRIJSKE BAŠTINE U ZBIRCI PREDMETA IZ SVAKODNEVNOG ŽIVOTA HRVATSKOGA POVIJESNOG MUZEJA

IM 56, 2025.
TEMA BROJJA
TOPIC OF THIS VOLUME

ANDREJA SMETKO □ Hrvatski povijesni muzej, Zagreb

Uvod. Predmeti koji neposredno ili posredno svjedoče o razvoju tehnike i industrije u Hrvatskoj sastavni su dio fundusa Hrvatskoga povijesnog muzeja (HPM) koji čuva više od 300 000 muzejskih predmeta sistematiziranih u 16 zbirki. To proizlazi iz osnovnog određenja muzeja kao nacionalnoga, specijaliziranog povijesnog muzeja koji skuplja, čuva, stručno obrađuje i prezentira materijalna svjedočanstva hrvatske povijesti od ranoga srednjeg vijeka do suvremenosti¹, tijekom koje je utjecaj tehnike na ukupnost života bio nezaobilazan, naročito od 18. stoljeća i industrijske revolucije. Stoga se može reći da je Muzej svojom vokacijom „prirodno“ usmjeren na čuvanje materijalnih artefakata objedinjenih pod pojmom tehničke i industrijske baštine, koja je u novije vrijeme u fokusu zanimanja hrvatske stručne i znanstvene zajednice kao dio šire međunarodne inicijative o njezinoj zaštiti i valorizaciji, posebice industrijske baštine.² Tako je Zbirka oružja Hrvatskog povijesnog muzeja uvrštena u Atlas hrvatske tehničke baštine³ kao važno mjesto znanja o

hrvatskoj tehničkoj baštini na području vojne tehnike.⁴

Budući da predmeti tehničkih svojstava HPM-a nisu sistematizirani u posebnu „tehničku“ zbirku već su razvrstani unutar pojedinih zbirki ovisno o vrstama predmeta, najraznovrsniji broj trodimenzionalnih predmeta čuva se u Zbirci predmeta iz svakodnevnog života. Pojam svakodnevice u nazivu Zbirke upućuje na širok spektar područja koje predmeti pokrivaju, od odijevanja, prehrane, stanovanja, privređivanja i drugih aktivnosti u zadovoljavanju ljudskih potreba u prošlosti, koji svojom namjenom prezentiraju različite tehnike odnosno primjenu raznovrsnih tehnologija u praktične, svakodnevne svrhe.

U radu se prvi put sagledavaju predmeti tehničkih obilježja, pri čemu smo naišli na problem evidentiranja predmeta prema kriteriju tehnike, a potom i utvrđivanja predmetnog okvira, tj. određivanja što se sve može smatrati dijelom tehničke i industrijske baštine. Razlog takvog postupanja djelomično proizlazi iz širokog shva-

sl.1. Putna ekvatorijalna sunčana ura s popisom mjesta i njihovih geografskih širina, Johann Nepomuk Schrettegger, Augsburg, 1795. – 1805., HPM-PMH-12909. Fotografirala Ivana Asić (2017.).

sl.2. Kontrolni sat Burk-Bundy iz Tvornice žeste i pjenice u Zagrebu, Württembergische Uhrenfabrik Bürk, Schwenningen, oko 1900., HPM/PMH-11740. Fotografirala Ivana Asić (2017.).

1 Hrvatski povijesni muzej, „Poslanje Hrvatskog povijesnog muzeja“, <https://www.hismus.hr/hr/o-muzeju/postlanje> (pristupljeno 26. lipnja 2025.).

2 ICOMOS, 2011, „Dublin Principles: Joint ICOMOS – TICCIH: Principles for the Conservation of Industrial Heritage Sites, Structures, Areas and Landscapes“, <https://ticcih.org/about/about-ticcih/dublin-principles/>; (pristupljeno 26. lipnja 2025.).

3 Projekt je pokrenut 2023. i dio je šireg projekta Hrvatske tehničke enciklopedije Leksikografskog zavoda „Miroslav Krleža“, a donosi enciklopedijski prikaz povijesti i današnjeg stanja tehnike u Hrvatskoj. Portal hrvatske tehničke baštine, „Atlas hrvatske tehničke baštine“, <https://tehnika.lzmk.hr/atlas> (pristupljeno 26. lipnja 2025.).

4 Portal hrvatske tehničke baštine, „Hrvatski povijesni muzej“, <https://tehnika.lzmk.hr/hrvatski-povijesni-muzej>, (pristupljeno 26. lipnja 2025.).

sl.3. *Laterna magica*, prvi uređaj za optičku projekciju, početak 20. stoljeća, HPM/PMH-31530. Fotografirala Ivana Asić, 2025.

sl.4. Ciklostil „D. Gestetners ROTARY No 6 CYCLOSTYLE” korišten u partizanskoj tiskari Okružnog komiteta KPH za Hrvatsko primorje između 1942. i 1945. godine, Velika Britanija, 1. polovica 20. stoljeća, HPM/MRNH-TP-669. Fotografirala Ivana Asić (2025.).

5 „tehnik” – „ukupnost iskustveno ili znanstveno utemeljenih vještina, umijeća i postupaka, s potrebnim priborom, pomagalicama i strojevima, koji služe za zadovoljavanje ljudskih potreba u stvarnome životu”, *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje, LZMK, 2013. – 2025, <https://www.enciklopedija.hr/clanak/tehnika> (pristupljeno 26. lipnja 2025.).

6 Hrvatski sabor, „Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara”, 13. prosinca 2024., *Narodne novine* 145/2024, čl. 10.

7 Ministarstvo kulture, „Pravilnik o stručnim i tehničkim standardima za osnivanje i određivanje vrste muzeja, za njihov rad te za smještaj i čuvanje muzejske građe i muzejske dokumentacije”, 15. prosinca 2023., *Narodne novine* 150/2023, čl. 4., 7. i 8.

8 Tomislav Šola i Višnja Zgaga, ur. „Dokumentacija i klasifikacija muzejskih i galerijskih predmeta”, *Muzeologija* 25 (1987): 5-6, 42-63.

9 Tehnički muzej „Nikola Tesla”. „Zbirke”, <https://tmnt.hr/hr/hr/zbirke> (pristupljeno 15. lipnja 2025.).

10 Andreja Smetko, *Obrazac Izvješća o stanju inventariziranosti zbirke za 2024. godinu: Zbirka predmeta iz svakodnevnog života Hrvatskog povijesnog muzeja*, Dokumentacija HPM-a.

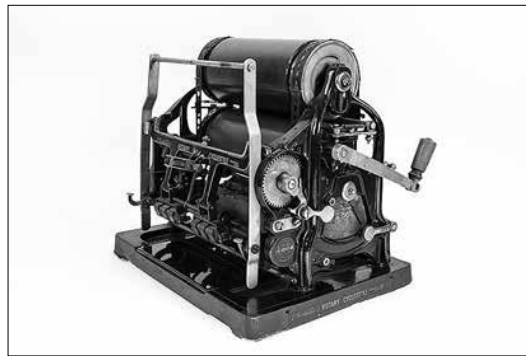
11 Predmeti se broje komadno, odnosno pod jednom inventarnom oznakom može se nalaziti više istovrsnih predmeta. Za neke skupine predmeta izražen je približan broj.

ćanja pojma tehnike⁵, kao i zbog nedostatka određene definicije tehničke i industrijske baštine u muzejskom kontekstu.

Ta se baština, naime, razaznaje unutar pokretnoga kulturnog dobra Republike Hrvatske kao svi predmeti i zapisi znanstvenoga i tehničkog značenja⁶, a u sklopu nacionalnih, općih i specijaliziranih muzeja znanosti i tehnike to je muzejska građa i dokumentacija koja je „od osobitog značenja za znanost i tehniku Republike Hrvatske”, koja predstavlja „znanstveno-tehničke značajke” i koja je „iz područja znanstvenih i tehničkih dostignuća”.⁷ Međutim, u muzeju povijesnog tipa predmeti tehničko-tehnoloških obilježja ne moraju primarno predstavljati znanstveno-tehnička dostignuća niti biti od znanstvenoga i tehničkog značenja za Republiku Hrvatsku, ali zato svojom dokumentarnošću mogu svjedočiti o raznim temama, događajima i osobama iz hrvatske povijesti. Stoga je cilj rada ne samo predstaviti vrste i opseg tehničkih predmeta koji se čuvaju u Zbirci vrste i naglasiti višeslojno iščitavanje značenja predmeta s povijesnog stajališta.

Vrste i brojnost tehničkih predmeta

Muzejska građa Zbirke predmeta iz svakodnevnog života u bazi podatka klasificirana je u tri razine: prema vrsti predmeta, namjeni i nazivu⁸, što omogućuje brzo i djelotvorno korištenje dokumentacijom Zbirke, ali ne i brzo evidentiranje predmeta prema kriteriju tehnike. Stoga su predmeti tehničkih obilježja unutar Zbirke, osim po vrsti predmeta, poput strojeva i industrijskih proizvoda, zbog svoje namjene uvršteni i u druge kategorije. Na primjer, radio prijemnik prema klasifikaciji predmeta predlože-

noj u časopisu *Muzeologija* 25 pripada po vrsti grupi predmeta "komunikacija i simbol", a na drugoj razini po namjeni uvršten je u grupu "komunikacijsko sredstvo". Da bi se dobio uvid u ukupan broj predmeta koji imaju tehničko-znanstvena obilježja, sve je takve predmete u bazi podataka moguće objediniti pod zajedničkom tematskom odrednicom. Usto su pri njihovu evidentiranju i klasifikaciji ovisno o vrstama tehnike konzultirani sistematizacija i sadržajni okvir fundusa Tehničkog muzeja „Nikola Tesla” u Zagrebu⁹.

Pri određivanju njihova opsega u obzir je uzet najširi okvir značenja pojma tehnike kojim su obuhvaćeni ne samo „tipični” tehnički predmeti poput strojeva i industrijskih proizvoda već i predmeti koji se odnose na primjenu određene tehnike (npr. alati), predmeti koji su rezultat znanstvenih i tehnoloških dostignuća (npr. kompas, optički pribor) te predmeti poput ambalaže industrijskih proizvoda ili tiskarskih slova kao produkata tehnoloških i industrijskih procesa. Upravo ti predmetni po brojnosti čine znatan dio zbirke. Osim toga, u obzir su uzeti i proizvodi hrvatskih tvornica koji nisu tehnički predmeti (npr. igračke, posuđe). Na taj je način u Zbirci evidentirano oko tisuću predmeta, što čini približno 8,5 % ukupnog broja predmeta Zbirke koja sadržava 11 738 predmeta¹⁰.

Radi preglednosti uvida u njihovu raznolikost i raznovrsnost, predmeti su grupirani ili prema vrstama tehnike ili prema namjeni, a navode se redoslijedom njihove brojčane zastupljenosti¹¹ u Zbirci. To su:

- tehnika pisanja i umnožavanja teksta (oko 300 predmeta): mehaničke olovke, pisači strojevi, aparati i pribor za umnožavanje, tiskarski strojevi i namještaj te tiskarska slova
- predmeti obrta (oko 130 predmeta): alati, tokarski stroj te lokoti i brave
- industrijska ambalaža (oko 200 predmeta)
- predmeti kućanske tehnike (oko 100 komada): aparati i pomagala za pripremu hrane i pića, hladnjaci, strojevi za čišćenje, aparati i pomagala za osobnu njegu
- mjerni instrumenti (oko 80 predmeta): satovi, vage, utezi, kartografski pribor, detektori
- industrijski proizvodi: igračke, posuđe (48 predmeta)

sl.5. Fotoaparat „Zeiss – Ikon“ s originalnom torbicom zaplijenjen od njemačkog vojnika u bitci kod Knina 1944., Njemačka, 1. polovica 20. stoljeća, HPM/MRNH-TP-18. Fotografirala Ivana Asić (2025.).

sl.6. Mehanička olovka Augusta Cesarca, Zagreb, 1. polovica 20. stoljeća, HPM/MRNH-TP-469. Fotografirala Ivana Asić (2025.).

- oruđe i oprema za rasvjetu (oko 40 predmeta)
- optički instrumenti i pribor (oko 30 predmeta): dalekozori, durbini, stereoskopi, naočale, lornjoni, povećala
- audio-vizualna tehnika (21 predmet): radioprijamnici, gramofoni i magnetofoni, televizijski prijamnici, muzički kabineti, videokamera
- fotografska tehnika (15 predmeta): fotoaparati i pribor
- medicinski instrumenti i pribor (oko 17 predmeta): kirurški instrumenti, oprema za ginekološku ordinaciju i drugi pribor
- oruđe i oprema za orijentiranje (14 predmeta): kompasi
- tekstilna tehnika (10 predmeta): šivaći strojevi
- telegrafi i telefoni (7 predmeta)
- projektori (6 predmeta)
- računalna tehnika (3 predmeta)
- prijevozna sredstva (2 komada).

Tehnički predmeti kao povijesna svjedočanstva

U muzeju povijesnog tipa predmeti tehnike i industrije primarno se prikupljaju radi njihove dokumentarne, tj. povijesne vrijednosti koja se očituje u njihovoj društvenoj relevantnosti, ulozi i značenju u određenom razdoblju hrvatske povijesti. Pri stručnoj obradi takvih predmeta naglasak je na kontekstu njihova nastanka i upotrebe, provenijenciji i pripadnosti, a manje na njihovim tehničko-mehaničkim svojstvima, iako ti predmeti materijalom od kojega su izrađeni, oblikom i funkcijom svjedoče i o stupnju tehničko-tehnološkog razvoja. To je posebice vidljivo u njihovoj stručnoj obradi jer je kustos zbirke povjesničar, a ne stručnjak tehničkih znanosti, zbog čega predmete, uz njihov osnovni fizički opis, ponajprije

sagledava i valorizira s povijesnog stajališta, kao odraz dominantnih političkih, društvenih, gospodarskih i kulturnih procesa, odnosno kao svjedočanstvo određenog događaja ili kao vezu s nekom osobom.

Prikupljena građa Zbirke ujedno je i odraz duge povijesti Muzeja, koji je sljednik Narodnog muzeja osnovanoga sredinom 19. stoljeća. Najvećim dijelom odražava politiku skupljanja Povijesnog muzeja Hrvatske (PMH) i Muzeja revolucije naroda Hrvatske (MRNH), čijom je integracijom 1991. osnovan Hrvatski povijesni muzej. To se iščitava i iz prefiksa inventarnih oznaka predmeta.

Predmeti tehničkih obilježja u Zbirci datiraju od 17. stoljeća do danas. Proizvedeni su u različitim zemljama, a upotrebljavani su na području današnje Hrvatske i hrvatskih povijesnih zemalja. Prije svega dokumentiraju svakodnevni život urbanog stanovništva kontinentalnog dijela Hrvatske, gospodarstvo na području obrtno, manufakturne i industrijske proizvodnje te tiskarstva. Među njima je po raznovrsnosti zastupljeno najviše kućanskih predmeta, a po brojnosti se ističu predmeti vezani za tiskarstvo te industrijska ambalaža. Manji broj predmeta odnosi se i na vojnu tematiku i dokumentiraju razdoblje

Tako je Zbirka oružja Hrvatskog povijesnog muzeja uvrštena u Atlas hrvatske tehničke baštine kao važno mjesto znanja o hrvatskoj tehničkoj baštini na području vojne tehnike.

Budući da predmeti tehničkih svojstava HPM-a nisu sistematizirani u posebnu „tehničku“ zbirku već su razvrstani unutar pojedinih zbirki ovisno o vrstama predmeta, najraznovrsniji broj trodimenzionalnih predmeta čuva se u Zbirci predmeta iz svakodnevnog života.

sl.7. Muzički ormar EA-4200 s radioprijamnikom i gramofonom, Radio industrija Zagreb, konstruktor: Drago Đačić, 1960., HPM-77904. Fotografirala Ivana Asić, 2017.

sl.8. Samostojeći električni mikser, EKA – Poslovno udruženje za proizvodnju električnih kućanskih aparata „Goran“, Zagreb, 1960-e, HPM-89597. Fotografirala Ivana Asić (2017.).

Drugoga svjetskog rata i Domovinskog rata.

Prema vrsti, najranije su datirani lokoti i brave, koji su, osim što su materijalna svjedočanstva sačuvanih dijelova opreme starih utvrda i crkava kontinentalne Hrvatske, kao obrtnički predmeti izraz tehničkih dostignuća u primjeni složenih mehanizama zatvaranja. Ti su predmeti ujedno i prve muzejske akvizicije prikupljene za Narodni muzej, kao i vrlo vrijedna skupina sunčanih prstenova i ekvatorijalnih sunčanih ura s kompasom s kraja 18. i početka 19. stoljeća, a vrhunski su dostignuća na području znanosti i astronomije. (sl.1) Satovi su, uz stare vage i utege, zasad jedini predmeti koji su s tehničkog stajališta stručno obrađeni i objavljeni u jednom od prvih muzejskih kataloga zbirki PMH-a *Stare mjere*¹².

Gotovo polovica predmeta tehnike iz PMH-a predstavljena je u katalogu *Metallica: predmeti od neplemenitih metala*¹³ jer je upravo metal najčešći osnovni materijal od kojega su izrađeni predmeti uvršteni u katalog. Brojčano su najzastupljeniji predmeti za opremu stanova i kuća te kućanski predmeti izrađeni pretežito u austrijskim i njemačkim te, malo rjeđe, u hrvatskim manufakturama i tvornicama, a ponajprije dokumentiraju svakodnevicu plemićkoga i građanskoga društvenog sloja. Među njima su i pojedini predmeti iz obiteljskih ostavština banova Josipa Jelačića i Ivana Mažuranića te satovi Ljudevita Gaja, Josipa Jurja Strossmayera, Ante Starčevića ili Vladka Mačeka. Tehničkom i povijesnom vrijednošću ističu se uređaj za mjerenje radnog vremena iz Tvornice žeste i pjenice u Zagrebu s početka 20. stoljeća (sl.2.), tiskarska slova iz poznate karlovačke tiskare „Prettner“ te prvi uređaj za optičku projekciju *laterna magica*. (sl.3.)

Iz fundusa nekadašnjeg MRNH-a potječu predmeti iz Drugoga svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja.¹⁴ Među njima je najviše predmeta partizanske provenijencije. To su predmeti poput pisaačih strojeva, strojeva za umnožavanje teksta (sl.4.), tiskarski pribor te ručno izrađeni radioprijamnik i fotoaparati (sl.5.). Tu su i sačuvani primjerci stolarskoga i limarskog alata te tokarski stroj, koji dokumentiraju svakodnevni život dalmatinskog stanovništva u zbjegu u El Shattu, u egipatskoj pustinji Sinaj tijekom Drugoga svjetskog rata.¹⁵ Iz Muzeja potječu i dijelovi zagrebačke tiskare Martina Kostanjšeka, koja se sastoji od zaklopnih knjigotiskarskih strojeva *bostonke* i *amerikanke* te regala s tiskarskim slovima. Prema muzejskoj dokumentaciji, u tiskari je „tiskan ilegalni materijal za potrebe organa CK KPH i CK KPJ prije i tijekom NOR-a“.¹⁶ Socijalističko razdoblje dokumentiraju tačke i alat iz omladinskih radnih akcija ORA „Sava“ iz 1970-ih godina. Među ostavštinama istaknutih pojedinaca u fundusu se čuvaju tehničke olovke Augusta Cesarca (sl.6.) i Vladimira Bakarića te naočale Vladimira Nazora.

Ciljano skupljanje građe tehničke i industrijske baštine započinje tek od 1990-ih godina. Strategija prikupljanja usmjerena je na predmete industrijske proizvodnje, osobito one hrvatskih tvornica, jer se time dokumentira ne samo industrijski razvoj nego i kultura hrvatske svakodnevice od druge polovice 20. stoljeća do danas.

Tako su kućanski uređaji i proizvodi zastupljeni proizvodima Radio industrije Zagreb (sl.7.), samoborske Tvornice električnih aparata „Elektron“, zagrebačke Tvornice „Goran“ (sl. 8.), tvornice „Tehnomehanika“ iz Marije Bistrice, zadarske Tvornice šivaćih strojeva „Bagat“ i Tvornice igračaka „Biserka“, dok su kartonskom, staklenom

¹³ Maja Škiljan, *Metallica: predmeti od neplemenitih metala: Zbirka predmeta iz svakodnevnog života* (Zagreb: Hrvatski povijesni muzej, 2002).

¹⁴ Maja Škiljan, ur., *Museum 1846. – 1996.* (Zagreb: Hrvatski povijesni muzej, 1996), 111, 115 i Ankica Pandžić, ur. *Stoljećje promjena* (Zagreb: Hrvatski povijesni muzej, 2000), 71, 90, 93, 104.

¹⁵ Nataša Mataušić, ur., *El Shatt: zbjeg iz Hrvatske u pustinji Sinaja, Egipat (1944. – 1946.)* (Zagreb: Hrvatski povijesni muzej, 2007), 158.

¹⁶ Muzej revolucije naroda Hrvatske i Ugostiteljski školski centar, „Zapisnik o primopredaji štamparije“, Zagreb, 4. prosinca 1976. (Dokumentacija Hrvatskoga povijesnog muzeja).

sl.9. Primjeri proizvoda i ambalaže hrvatskih poduzeća, 1960-e, Hrvatski povijesni muzej. Fotografirala Ivana Asić (2021.).

i limenom ambalažom zastupljene tvornice „Podravka”, „Zvečevo”, „Kraš”, „Franck”, „Badel”, Zagrebačka pivovara, „Saponia”, Tvornica olovaka Zagreb, „Kamensko” i dr. (sl. 9.)

Od osobnih, tehničkih predmeta darovanih Muzeju u novije vrijeme među ostalima su reflektor Oktavijana Miličića, *singerica* Marije Radić i skupina predmeta Nade Klaić.

Na kraju ovog sadržajnog pregleda izdvojena su dva predmeta određenih tehničkih svojstava kao primjeri kojima se upućuje na važnost povijesnog konteksta prema kojemu su predmeti vrednovani. Prvi je kočija Kaptolskoga pogrebnog društva I. razreda koja, osim što dokumentira svečane pogrebne običaje u prvoj polovici 20. stoljeća, svjedoči o pogrebu Stjepana Radića. U njoj je 12. kolovoza 1928. na Mirogoj prevezeno njegovo tijelo, čime kočija i posredno svjedoči o atentatu na hrvatske zastupnike u beogradskoj Narodnoj skupštini od čijih je posljedica Radić i preminuo.

Drugi je predmet profesionalna videokamera ratnog snimatelja Gordana Lederera s kojom je u ruci smrtno ranjen na svom radnom zadatku snimajući akciju hrvatskih branitelja na brdu Čukur iznad Hrvatske Kostajnice 10. kolovoza 1991. godine.¹⁷ (sl. 10.) Podudarnost tehničke namjene sa značenjem predmeta čine tu kameru u muzejskom kontekstu simbolom stradanja ratnih reportera u Domovinskom ratu.

Zaključak. U Zbirci predmeta iz svakodnevnog života Hrvatskoga povijesnog muzeja čuva se oko tisuću raznovrsnih predmeta, od kojih većina neposredno ili posredno svjedoči o razvoju tehnike i industrije na području današnje Hrvatske i hrvatskih povijesnih zemalja od 18.

stoljeća do suvremenosti. Vrstama i brojnošću ističu se stare mjere, obrtnički predmeti, kućanski predmeti i tehnički uređaji te ambalaža i proizvodi kao produkt industrijske proizvodnje, a među njima osobito značenje imaju proizvodi hrvatskih tvornica od 1950-ih do danas. Kao posebnu skupinu predmeta valja istaknuti i predmete vezane za tiskarstvo. Međutim, osim po tehničkim ili znanstvenim obilježjima, tehnički predmeti u Zbirci imaju i dokumentarne odrednice po kojima su postali materijalna svjedočanstva hrvatske povijesti.

Svi ti predmeti obuhvaćeni su pojmom tehničke i industrijske baštine čiji je dio i grada iz ostalih muzejskih zbirki poput tehničke dokumentacije, fotografija pogona i tvornica, plakata ili značaka, a koja još nije cjelovito sagledana ni vrednovana. Stoga je ovaj pregled prema vrstama, sadržaju i specifičnostima Zbirke predmeta iz svakodnevnog života samo manji doprinos cjelovitom sagledavanju predmeta tehničke i industrijske baštine u Hrvatskome povijesnom muzeju.

LITERATURA I IZVORI

1. Brstilo Rešetar, Matea, Ivica Neveščanin i Andreja Smetko. *Domovinski rat*. Katalog izložbe. Zagreb: Hrvatski povijesni muzej, 2013.
2. Hrvatski povijesni muzej. „Poslanje Hrvatskog povijesnog muzeja”. <https://www.hismus.hr/hr/o-muzeju/poslanje> (pristupljeno 26. lipnja 2025.).
3. ICOMOS, 2011. „Dublin Principles: Joint ICOMOS – TICCIH: Principles for the Conversation of Industrial Heritage Sites, Structures, Areas and Landscapes”. <https://ticcih.org/about/about-ticcih/dublin-principles/> (pristupljeno 26. lipnja 2025.).
4. Hrvatski sabor. „Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara”, 13. prosinca 2024. *Narodne novine* 145/2024.

U muzeju povijesnog tipa predmeti tehnike i industrije primarno se prikupljaju radi njihove dokumentarne, tj. povijesne vrijednosti koja se očituje u njihovoj društvenoj relevantnosti, ulozi i značenju u određenom razdoblju hrvatske povijesti. Pri stručnoj obradi takvih predmeta naglasak je na kontekstu njihova nastanka i upotrebe, provenijenciji i pripadnosti, a manje na njihovim tehničko-mehaničkim svojstvima, iako ti predmeti materijalom od kojega su izrađeni, oblikom i funkcijom svjedoče i o stupnju tehničko-tehnološkog razvoja.

¹⁷ Matea Brstilo Rešetar, Ivica Neveščanin i Andreja Smetko, *Domovinski rat* (Zagreb: Hrvatski povijesni muzej, 2013), 350-351.

U Zbirci predmeta iz svakodnevnog života Hrvatskoga povijesnog muzeja čuva se oko tisuću raznovrsnih predmeta, od kojih većina neposredno ili posredno svjedoči o razvoju tehnike i industrije na području današnje Hrvatske i hrvatskih povijesnih zemalja od 18. stoljeća do suvremenosti.

sl.10. Kamera snimatelja Gordana Lederera, ubijenog snajperskim hicem 10. kolovoza 1991. za vrijeme snimanja hrvatskih branitelja u akciji na brdu Čukur iznad Hrvatske Kostajnice, JVC Super VHS profesionalna videokamera, Victor Company of Japan Ltd (JVC), Japan, 1980-e, HPM-99460.

Fotografirala Ivana Asić (2011.).

5. Mataušić, Nataša, ur. *El Shatt: zbjeg iz Hrvatske u pustinji Sinaja, Egipat (1944. – 1946.)*. Zagreb: Hrvatski povijesni muzej, 2007.
6. Ministarstvo kulture i medija. „Pravilnik o stručnim i tehničkim standardima za osnivanje i određivanje vrste muzeja, za njihov rad te za smještaj i čuvanje muzejske građe i muzejske dokumentacije”, 15. prosinca 2023. *Narodne novine* 150/2023.
7. Muzej revolucije naroda Hrvatske i Ugostiteljski školski centar. „Zapisnik o primopredaji štamparije”. Zagreb, 4. prosinca 1976., Dokumentacija Hrvatskoga povijesnog muzeja.
8. Pandžić, Ankica, ur. *Stoljeće promjena*. Katalog izložbe. Zagreb: Hrvatski povijesni muzej, 2000.
9. Portal hrvatske tehničke baštine. „Atlas hrvatske tehničke baštine”. <https://tehnika.lzmk.hr/atlas> (pristupljeno 26. lipnja 2025.).
10. Portal hrvatske tehničke baštine. „Hrvatski povijesni muzej”. <https://tehnika.lzmk.hr/hrvatski-povijesni-muzej> (pristupljeno 26. lipnja 2025.).
11. Smetko, Andreja. *Obrazac Izvješćaja o stanju inventariziranosti zbirke za 2024. godinu. Zbirka predmeta iz svakodnevnog života Hrvatskog povijesnog muzeja*, Dokumentacija Hrvatskoga povijesnog muzeja.
12. Škiljan, Maja. *Stare mjere*. Katalog muzejskih zbirki. Zagreb: Povijesni muzej Hrvatske, 1975.
13. Škiljan, Maja, ur. *Museum 1846. – 1996*. Katalog izložbe. Zagreb: Hrvatski povijesni muzej, 1996.
14. Škiljan, Maja. *Metallica: predmeti od neplemenitih metala: Zbirka predmeta iz svakodnevnog života*. Katalog muzejskih zbirki. Zagreb: Hrvatski povijesni muzej, 2002.
15. Tehnički muzej „Nikola Tesla”. „Zbirke”. <https://tmnt.hr/hr-hr/zbirke> (pristupljeno 15. lipnja 2025.).
16. „tehnika”. U: *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. LZMK, 2013. – 2025. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/tehnika> (pristupljeno 26. lipnja 2025.).

17. Šola, Tomislav i Višnja Zgaga, ur. „Dokumentacija i klasifikacija muzejskih i galerijskih predmeta”. *Muzeologija* 25 (1987).

Primljeno: 16. srpnja 2025.

OBJECTS OF TECHNICAL AND INDUSTRIAL HERITAGE IN THE CROATIAN HISTORY MUSEUM'S COLLECTION OF OBJECTS FROM EVERYDAY LIFE

This paper gives the first topical presentations of technical objects kept in the Croatian History Museum's Collection of Objects from Everyday Life. For the most part, these are the objects that bear witness to the economy and everyday life in the territory of present-day Croatia from the 18th century to the present day, and are also a valuable source of knowledge in the study of the history and development of technology in Croatia.

However, in addition to their technical and scientific characteristics, the technical objects represented in the Collection stand out primarily for their documentary value, which contains their historical significance as material testimonies of processes, events and people from the Croatian past. Therefore, this overview of the types and contents of the Collection of Objects from Everyday Life represents only a minor contribution to the understanding of the valuable material kept in individual collections of the Croatian History Museum as part of Croatia's technical and industrial heritage.
(prevela Maja Mladinov)